

CAUSA HONORIS

ΑΝΤΙΠΕΛΑΡΓΗΣΗ

ΣΤΙΛΠΩΝ ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ (1887-1964)

Ο ΑΚΑΜΑΤΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ΣΤΟΝ ΑΜΠΕΛΩΝΑ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

- Ο φιλόμουςος και μεγάτιμος γόνος της Κομοτηνής που τίμησε και δόξασε τη Θράκη.
- Μνημοσύνη Πεντηκονταπέντε ετών από τον θάνατό του (1964-2019).

Ο όρος *«αντιπελάργηση»* είναι ελάχιστα γνωστός στο ευρύ κοινό και σημαίνει την εκ μέρους των παιδών αντιδωρεά, την ανταπόδοση, των ευεργεσιών και της οφειλομένης φροντίδος προς τους γέροντες γονείς τους. Τον συγκεκριμένο όρο που αφορά στην φροντίδα των νέων και ακμαίων πελαργών προς τους ηλικιωμένους και ασθενικούς γονείς τους, χρησιμοποιεί ο Μέγας Βασίλειος, ο οποίος προσδιορίζει με μια μοναδική γλαφυρή και παραστατική περιγραφή το εννοιολογικό περιεχόμενό του ως εξής: *«Οι πελαργοί, όταν ο γονιός τους γυμνωθεί τελείως από τα φτερά, επειδή όταν γεράσει, αρχίζουν και πέφτουν, τον τοποθετούν ανάμεσά τους και τον ζεσταίνουν με τα δικά τους φτερά. Και του ετοιμάζουν άφθονο φαγητό, και τον βοηθούν, όσο είναι δυνατόν, όταν πρέπει να πετάξει, σηκώνοντάς τον απαλά με τη φτερούγα τους, τότε ο ένας εκ δεξιών και τότε ο άλλος εξ αριστερών. Και τούτο είναι πασίγνωστο, ώστε μερικοί και την ανταπόδοση αυτή των ευεργεσιών να την ονομάζουν «αντιπελάργηση».*

Η χρήση λοιπόν αυτού του όρου στην προκειμένη επετειακή γραφή πεντηκονταετούς μνημοσύνης από τον θάνατο του μεγάλου κομοτηναίου λογίου και πανεπιστημιακού διδασκάλου Στίλπωνος Κυριακίδη, ο οποίος με την όλη αξιοθαύμαστη, αξιοπρεπή και, κυρίως, ενάρετη και έντιμη βιοτή του, καθώς επίσης και με την πανθομολογούμενη επιστημοσύνη του ετίμησε και εδόξασε την ευλογημένη θρακώα γη που τον εγέννησε και τον ανέδειξε, αποτελεί το *«έλασσον αντίδωρον»*, *«ανθ' ων προσήνεγκε»*, την οφειλόμενη δηλαδή ανταπόδοση των πολλαπλών και μεγάλων ευεργεσιών του προς όλους εμάς τους επιγενομένους ομοπάτριδες αυτού θράκες.

Ο Στίλπων Π. Κυριακίδης, ο οποίος περισσότερο στην επιστημονική κοινότητα και λιγότερο στο ευρύ κοινό, δυστυχώς δε ελάχιστα στους ομοπατριδές του Κομοτηναίους, είναι γνωστός ως ο έλληνας φιλόλογος, ιστορικός-λαογράφος, βυζαντινολόγος και πανεπιστημιακός καθηγητής, που έχει καθιερωθεί και αναγνωρισθεί ως ο εισηγητής της λεγομένης «ιστορικής μεθόδου» στην ελληνική λαογραφία, πορεύθηκε και την επί της γης οδό του καθήκοντος και της επιστήμης ως άξιος γόνος της θρακώας Κομοτηνής γενόμενος «τύπος και υπογραμμός» ως επιστήμων, διδάσκαλος, γνήσιος πατριώτης και ενάρετος άνθρωπος.

Η επετειακή αυτή *«Ιστορική Ιχνηλασία»* γυρίζει τις σελίδες του ιστορικού ημερολογίου της ζωής του μεγατίμου Θράκα ανδρός πολλές δεκαετίες πίσω, όταν είδε το πρώτο φως της ζωής στις 25 Οκτωβρίου του 1887 στην Κομοτηνή, την τότε οθωμανοκρατούμενη

Γκιουμουλτζίνα, και υπήρξε το μόνο παιδί του Ιατρού Παρασκευά Κυριακίδη και της Διδασκαλίσσης Φωτεινής Ψάλτου. Σε ηλικία όμως μόλις 6 ετών έμεινε ορφανός από πατέρα και την ανατροφή και διαπαιδαγώγησή του ανέλαβαν η μητέρα και η γιαγιά του. Είναι δε χαρακτηριστικό ότι η γιαγιά του τον μεγάλωσε μαθαίνοντάς του τα γοητευτικά παραδοσιακά παραμύθια της εποχής του, ενώ παράλληλα τον μύησε στους θρακιώτικους θρύλους και μύθους καθώς και στις εθνικές παραδόσεις, που γονιμοποιούσαν δημιουργικά την ψυχή και το πνεύμα του, έτρεφαν την άδολη παιδική φαντασία, την προσδοκία και την πίστη, αυτή που τραγουδούσε τα λαϊκά παραδοσιακά τραγούδια, τα οποία αργότερα θα αποτελέσουν την πρώτη μικρή συλλογή του, που θα δημοσιεύσει στον 1^ο Τόμο του «Δελτίου της Λαογραφικής Εταιρείας», υπό τον τίτλο: *«Άσματα Δημοτικά Γκιουμουλτζίνας της Θράκης»*.

Στον καταλυτικό ρόλο της μητέρας του στην διαπαιδαγώγηση και διάπλαση του χαρακτήρος του, επειδή υπήρξε η διδασκάλισσα και παιδαγωγός του, αναφέρεται ο ίδιος στο κείμενο της ομιλίας του, την οποία εκφώνησε το έτος 1952, όταν ήταν το τιμώμενο πρόσωπο σε μία ακαδημαϊκή εκδήλωση επί τη συμπληρώσει 25 ετών από της καθηγεσίας του στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο της Θεσσαλονίκης. Γράφει δε χαρακτηριστικά ο ίδιος τα εξής: *«Ό,τι έως τώρα έκαμα πιστεύω ότι οφείλεται εις τρία τινά, εις την προσήλωσιν εις το καθήκον,- εις την αγάπην προς την επιστήμην- και εις την αγάπην προς την πατρίδα, την Ελλάδα. Το πρώτον –την προσήλωσιν εις το καθήκον- οφείλω εις την μητέρα μου. Ούτως από παιδικής ηλικίας η εκτέλεσις του καθήκοντος απέβη δι' εμέ έξις, η οποία εξηκολούθησε κατόπιν εις όλην μου την ζωήν. Επειδή δε φυσικά η εκτέλεσις του καθήκοντος σημαίνει εργασίαν, η εργασία απέβη δι' εμέ κάτι το αυτονόητον, δια την ζωήν. Έλαβε, δύναμαι να είπω, τον χαρακτήρα ενστίκτου. Διά τον λόγον αυτόν δεν ησθάνθην ποτέ υπερκόπωσιν, ούτε επίσης διελάλησα ποτέ την εργασίαν μου διά να αξιώσω δικαιώματα δι' αυτήν. Η εργασία υπήρξε δι' εμέ αναγκαία και φυσική εκδήλωσις της ζωής, υπήρξεν ούτως ειπείν φυσική λειτουργία, όπως το να τρώγω και να κοιμώμαι.*

Από την οικογένειάν μου –εξομολογείται πάλι ο ίδιος- εκληρονόμησα την αγάπην προς την πατρίδα αλλά και από το ελληνικόν περιβάλλον της μικράς θρακικής πόλεως, εις την οποίαν εγενήθην, της Κομοτηνής, η οποία ευρίσκετο τότε υπό τουρκικήν κυριαρχίαν...».

Ο Στίλπων Κυριακίδης έλαβε την εγκύκλια παιδεία και μόρφωση στα εκπαιδευτήρια της Κομοτηνής και των Σερρών, και κατόπιν εισαγωγικών εξετάσεων εφοίτησε από το 1907 έως και το 1911 στη Φιλοσοφική Σχολή του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου των Αθηνών. Άξιο μνείας είναι το γεγονός ότι το έτος 1907 ο Καθηγητής της Ελληνικής Αρχαιολογίας και Μυθολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών Νικόλαος Πολίτης, ο οποίος θεωρείται ο *«Πατέρας»* της Επιστήμης της Λαογραφίας στην Ελλάδα, πρόσθεσε στις πανεπιστημιακές διαλέξεις του και το μάθημα της λαογραφίας, το οποίο παρακολουθούσε μετά πάθους και αδιαλείπτως ο τότε φοιτητής Στίλπων Κυριακίδης, αναδειχθείς κατά τα επόμενα έτη ως ο άξιος διάδοχος του στην επιστήμη της λαογραφίας.

Αμέσως μετά την αποφοίτησή του από το Πανεπιστήμιο Αθηνών διορίσθηκε καθηγητής της Μέσης Εκπαιδευσεως και εδίδαξε στην περίφημη Ζωσιμαία Σχολή των Ιωαννίνων και στη συνέχεια, κατά τα έτη 1912-1914, διορίσθηκε Γυμνασιάρχης στο Παγκύπριο Γυμνάσιο Λευκωσίας της Κύπρου.

Κατά την προ των Βαλκανικών πολέμων περίοδο, σύμφωνα με την εφημερίδα *«Εστία»*, συγκροτήθηκε η *«Επιτροπή Τοπωνυμίων της Ελλάδος»*, η οποία ήταν επιφορτισμένη να

φέρει σε πέρας το έργο «*Εξελληνισμού της Ελλάδος*». Οι εισηγητές της πρώτης απόψεως υπεστήριζαν το αμετάβλητο της ονοματοθεσίας των παλαιών τοπωνυμίων, ενώ ο Στίλπων Κυριακίδης ήταν ο εισηγητής και υπέρμαχος της δευτέρας απόψεως σύμφωνα με την οποία ήταν επιβεβλημένη η αλλαγή των παλαιών τοπωνυμίων, επειδή, όπως υπεστήριζε ο ίδιος με πάθος, «...*μολύνουν το πρόσωπον της ωραίας ελληνικής πατρίδος μας, και επειδή... χρησιμεύουν... ως επιχειρήματα στους εχθρούς του έθνους και της φυλής μας διά να διεκδικούν τας χώρας μας, καλόν είναι σιγά-σιγά να αποσβεσθούν, να λείψουν... τα διάφορα τούρκικα και σλάβικα ονόματα των χωριών. Η ελληνική γλώσσα έχει την δύναμιν να πλάσει ωραιότατα ονόματα, με τα οποία να στολίσει τον χάρτη της ελληνικής μας πατρίδος*».

Το έτος 1914 ο Στίλπων Κυριακίδης ανέλαβε την σύνταξη του «*Ιστορικού Λεξικού της Ελληνικής Γλώσσας*» και το 1918 γίνεται Διευθυντής του νεοσύστατου «*Λαογραφικού Αρχείου*» της Ακαδημίας των Αθηνών, το οποίο είχε ιδρύσει ο διδάσκαλος του Νικόλαος Πολίτης. Ο Κυριακίδης ως ο πρώτος διευθυντής του Λαογραφικού Αρχείου της Ακαδημίας των Αθηνών οργάνωσε αυτό με άριστο τρόπο και το διεύθυνε μέχρι και την ημέρα της εκλογής του ως τακτικού καθηγητού του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (1926). Άξιο μνείας είναι το γεγονός ότι και από την ακαδημαϊκή θέση του καθηγητού στο Πανεπιστήμιο ουδέποτε έπαυσε να ενδιαφέρεται και να μεριμνά για την οργανωτική πορεία του Λαογραφικού Αρχείου της Ακαδημίας των Αθηνών, το οποίο μέχρι και σήμερα φέρει ανεξίτηλη την σφραγίδα της προσωπικής επιστημονικής συμβολής του.

Ορόσημο στην επιστημονική πορεία του Στίλπωνος Κυριακίδη υπήρξε, όπως προαναφέραμε, η κατά το έτος 1926 εκλογή του ως τακτικού Καθηγητού στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, όπου εγκατεστάθη μόνιμα μέχρι και τον θάνατό του. Στη Φιλοσοφική Σχολή του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου ανέλαβε την έδρα της «*Θρησκείας των Αρχαίων Ελλήνων, του ιδιωτικού αυτών βίου και της Λαογραφίας*». Αξίζει να υπογραμμισθεί ότι κατά την εποχή εκείνη οι λαογραφικές σπουδές στην Ελλάδα είχαν μόνο αρχαιογνωστικό ενδιαφέρον, αλλά ο Κυριακίδης προώθησε την διάσωση και του λεγομένου παραδοσιακού πολιτισμού της Βορείου Ελλάδος, διότι ο ίδιος εμπνευσμένα ορίζει την Λαογραφία ως «...*την επιστήμη του λαϊκού πολιτισμού*». Κατά δε την διάρκεια της πανεπιστημιακής σταδιοδρομίας του διετέλεσε πολλές φορές Κοσμήτωρ της Φιλοσοφικής Σχολής (1931-1932, 1939-1940, 1941-1942, 1950-1951 και 1956-1957) και δύο φορές Πρύτανης του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου (1933-1934 και 1942-1943). Απεχώρησε της ενεργού ευδοκίμου υπηρεσίας από το Πανεπιστήμιο το έτος 1957, οπότε, ένεκα τιμής, εξελέγη Ομότιμος Καθηγητής του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Στο σημείο αυτό ν' αναφέρουμε ότι διάδοχος στην έδρα του Στίλπωνος Κυριακίδη ανεδείχθη επαξίως η μία εκ των τριών θυγατέρων του που απέκτησε με τη σύζυγό του Ευτυχία Εμμανουήλ, η Καθηγήτρια Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Λαογραφίας του Α.Π.Θ. Άλκη Κυριακίδη – Νέστωρος (+1988)

Οφειλτικώς πρέπει να σημειωθεί εν προκειμένω ότι ο Στίλπων Κυριακίδης υπήρξε μαζί με μια ομάδα επιστημόνων εκ των πρωτεργατών εκείνων που στήριζαν παντί σθένει και πάσει δύναμη κατά το έτος 1926 το νεοσύστατο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο της Θεσσαλονίκης, καθώς υπήρξε από τους πλέον εργατικούς, δραστήριους, φιλόπονους και φιλότιμους πανεπιστημιακούς διδασκάλους που έδωσε όλη την ύπαρξη και την μέριμνά του στην υψηλή διακονία του ανωτάτου αυτού πνευματικού ιδρύματος της Βορείου Ελλάδος, όπως το οραματίστηκε ο ιδρυτής του Αλέξανδρος Παπαναστασίου. Εύστοχα έχει γραφεί ότι

κατά το διάστημα 1926-1957 ως τακτικός καθηγητής στην έδρα της *«Θρησκείας των Αρχαίων Ελλήνων, του ιδιωτικού αυτών βίου και της Λαογραφίας»* ενέπνευσε στους φοιτητές του την αναγκαιότητα να αναγεννηθεί η πνευματική ζωή στον τόπο μας επί κραταιών βάσεων που προσφέρει η μόρφωση όταν είναι θεμελιωμένη επάνω στην ελληνική ζωή, την γνήσια και ανόθευτη παράδοση και τις πατροπαράδοτες αξίες του γένους.

Οι φοιτητές του έβλεπαν στις παραδόσεις του αμφιθεάτρου τον από έδρας αυστηρό Στίλπωνα Κυριακίδη, αλλά γνώριζαν κάλλιστα την *«καλή καθαρή ψυχή και καρδιά»* του. Ο ίδιος ήταν το ζωντανό παράδειγμα για τα *«πνευματικά»* του παιδιά, τους μαθητές του, επειδή ακριβώς ήταν υπόδειγμα φιλεργίας, αφοσιώσεως στο καθήκον, με υψηλό ήθος, εχθρός της μωροσοφίας και της στενοκεφαλιάς, οδηγητής στον τρόπο της μελέτης και της έρευνας που στρεφόταν προς όλες τις κατευθύνσεις, δίδασκε στους μέλλοντες επιστήμονες ότι η ζωή τους πρέπει να είναι γεμάτη από πνευματικούς αγώνες για την αλήθεια και την δικαιοσύνη προκειμένου ν' ανταποκρίνεται στις ανάγκες και τις προσδοκίες του έθνους τους.

Ως ανήσυχο και δημιουργικό πνεύμα ο Στίλπων Κυριακίδης σε όλη τη ζωή του επέδειξε πρωτοφανή και απaráμιλλη πνευματική και επιστημονική δραστηριότητα σε πολλαπλά επίπεδα. Το έτος 1921 ανέλαβε διευθυντής στο περιοδικό *«Λαογραφία»*, θέση την οποία διετήρησε έως το 1951, ενώ διηύθυνε παράλληλα το περιοδικό *«Μακεδονικά»* και μαζί με τον Λίνο Πολίτη το περιοδικό *«Ελληνικά»*. Υπήρξε αντεπιστέλλον μέλος της Ακαδημίας Αθηνών, μέλος της *«Ιστορικής και Εθνολογικής Εταιρείας»* και άλλων Επιστημονικών Εταιρειών. Διετέλεσε γραμματέας της *«Ελληνικής Λαογραφικής Εταιρείας»* από το 1914 έως το 1926, και μετά το θάνατο του Νικόλαου Γ. Πολίτη ανέλαβε την έκδοση και του περιοδικού *«Δελτίον της Λαογραφίας»*. Τον Σεπτέμβριο του 1937 ανέλαβε την ευθύνη εκδόσεως και του περιοδικού *«Νέον Κράτος»* και μεταξύ των συνεργατών του περιλαμβάνονταν εξέχουσες πνευματικές προσωπικότητες της εποχής, όπως οι: Γιάννης Γρυπάρης, Άγγελος Σικελιανός, Ιωάννης Μ. Παναγιωτόπουλος, Νίκος Χατζηκυριάκος – Γκίγκας, Ευάγγελος Παπανούτσος, Αχιλλέας Τζάρτζανος, Κωνσταντίνος Δημαράς κ.ά. Συνεργάστηκε επίσης για την έκδοση της γερμανικής βιβλιογραφίας (Volks Kundehe Bibliographie), του Α' και Β' τόμου των *«Θρακικών»*, στην Ιστορική και Λαογραφική Βιβλιοθήκη του *«Συλλόγου προς διάδοσιν ωφελίμων βιβλίων»* και στη σύνταξη του καταλόγου των κωδίκων των βιβλιοθηκών των Αθηνών.

Λίγοι γνωρίζουν ότι η πρωταρχική ιδέα για την ίδρυση της *«Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών»* ήταν του Στίλπωνος Κυριακίδη, ο οποίος αρχικά επεχείρησε ένα έτος μετά τη λειτουργία του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης το 1927 να ιδρύσει ένα νέο πνευματικό ίδρυμα και αφού τότε απέτυχε το όλο εγχείρημα, επανήλθε εκ νέου το έτος 1939, οπότε είχε ωριμάσει η ιδέα και η ελληνική πολιτεία συνέτρεξε στην πραγματοποίησή της. Έτσι ιδρύθηκε η Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών και υπήρξε πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου αυτής από το 1940 έως το 1964, ενώ από το 1958 έως το 1964 διετέλεσε πρόεδρος του παραρτήματος της Εταιρείας, που τότε ήταν το *«Ίδρυμα Μελετών Χερσονήσου του Αίμου»*.

Ο ίδιος κατά την τελετή θεμελιώσεως του κτιρίου της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών, που πραγματοποιήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου του 1949, εκφώνησε μια βαρυσήμαντη ομιλία στην οποία εξέθετε με σαφήνεια τους σκοπούς της Εταιρείας: *«Το κράτος ίδρυσε το Πανεπιστήμιον, το οποίον μεταδίδει τα φώτα της επιστήμης όχι μόνον εις την Μακεδονίαν αλλά εις ολόκληρον την Ελλάδα. Διά την πνευματικήν όμως*

ανάπτυξιν του τόπου δεν αρκούν συνήθως μόνα τα Πανεπιστήμια, των οποίων το έργο ως εκ της φύσεώς του είναι περιορισμένον εντός στενών ορίων. Χρειάζονται και άλλα πνευματικά ιδρύματα διά την διάδοσιν των διδασμάτων της επιστήμης εις το κοινόν, που ποθεί να μάθει και να φωτισθεί απ' αυτά».

Στη διάρκεια της αδιαλείπτου εικοσιπενταετούς προεδρίας του Στίλπωνος Κυριακίδη στην Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών πραγματοποιήθηκαν όλοι οι υψηλοί στόχοι αυτής, όπως ήταν οι εκδόσεις τριών υψηλού επιστημονικού επιπέδου περιοδικών διεθνούς αναγνωρίσεως, ήτοι των «*Μακεδονικών*», των «*Ελληνικών*» και του περιοδικού του ΙΜΧΑ, ενώ παράλληλα εκδόθηκαν και υπεράνω των 100 επιστημονικών βιβλίων με πρωτότυπο-ανέκδοτο υλικό, αγοράστηκαν νέοι τόμοι για την βιβλιοθήκη, οι οποίοι υπερέβησαν τους 30.000, ανηγέρθησαν τα δύο μεγαλοπρεπή και καλαισθητα κτίρια της Εταιρείας και του Θεάτρου Βορείου Ελλάδος, και πραγματοποιήθηκε σειρά διαλέξεων στη Θεσσαλονίκη και τις επαρχίες της χώρας, αλλά και πολλές αρχαιολογικές εκδρομές.

Στο πρόσωπο του Στ. Κυριακίδη τιμήθηκε το τιτάνιο έργο της Εταιρείας από την Ακαδημία των Αθηνών, από την Association pour l' encouragement des Etudes Grecques και από το Γαλλικό Ινστιτούτο Βυζαντινών Σπουδών.

Ο Στίλπων Κυριακίδης στην υπερπεντηκονταετή συγγραφική δραστηριότητα και προσφορά του στην επιστήμη κληροδότησε στους επιγενόμενους περί τα 750 μελετήματα και δημοσιεύματα εκ των οποίων τα πλείστα ήταν γνωστά και στον επιστημονικό κόσμο της Ευρώπης επειδή είτε είχαν μεταφρασθεί αρκετά είτε και ο ίδιος είχε γράψει σε ξένες γλώσσες, όπως στη Γερμανική με τους παρακάτω τίτλους: 1) Η προέλευση της Ελληνικής Μπαλάντας και η σχέση της με τη Γερμανική, 2) Ελληνική Λαογραφία, Ποίηση και λαϊκή τέχνη, 3) Η Λαογραφία στην Ελλάδα κατά την Αρχαιότητα, τους Μέσους χρόνους και τους Νεωτέρους, 4) Η Προβαθμίδα της Μαγείας, έθιμο και σύμβολο. Στην δε Γαλλική γλώσσα δημοσιεύθηκαν τα εξής: 1) Βυζαντινά ιστορικά στοιχεία στο Τουρκικό έπος Σάιντ-Μπατάλ, 2) Γαμήλιο λαϊκό τραγούδι, 3) Κόρη ταξιδεύτρα. Ο Στ. Κυριακίδης έκαμε γνωστή την Ελληνική Λαογραφία στην Ευρώπη κάνοντας διαλέξεις σε ξένους επιστήμονες, όπως το 1936 στο Βερολίνο, στη Δρέσδη και στο Μόναχο, μετείχε και μιλούσε σε συνέδρια, έκρινε δεκάδες ξένα βιβλία και παρακολουθούσε με ενδιαφέρον την Ευρωπαϊκή πνευματική κίνηση και την Ευρωπαϊκή επιστήμη στον κλάδο της Λαογραφίας.

Ως κορυφαίος λαογράφος στα δεκάδες δημοσιεύματά του ορίζει την Λαογραφία ως «*...την επιστήμη του λαϊκού πολιτισμού*». Ο ίδιος έκαμε τομή και προσέθεσε στη Λαογραφία ένα ιδιαίτερο κεφάλαιο για την κατοικία και ο,τιδήποτε σχετίζεται με την καθημερινή ζωή του λαού, διαχωρίζοντας μάλιστα το περιεχόμενο του λαϊκού πολιτισμού στις: α) φυσικές εκδηλώσεις του λαού, β) πνευματικές εκδηλώσεις, γ) κοινωνικές εκδηλώσεις του λαού.

Παρόλο που υπήρξε μαθητής του Νικολάου Πολίτη, ο οποίος θεωρείται ο «Πατέρας της Λαογραφίας», εντούτοις έκαμε πολλαπλές τομές και ρηζικέλευθες καινοτομίες στην επιστήμη της Λαογραφίας, την οποία ανέδειξε και καθιέρωσε ως κλάδο του επιστητού και ως μάθημα εντασσόμενο στο πρόγραμμα σπουδών για διδασκαλία και έρευνα στα πανεπιστημιακά αμφιθέατρα. Γι' αυτό οι ειδικοί μελετητές και σχολιαστές του έργου του Στίλπωνος Κυριακίδη ως λαογράφου γράφουν εμπειριστικώς τα εξής: «*...Ο μαθητής του Πολίτη δεν κωδικοποίησε μηχανικά μόνο το έργο του δασκάλου του, αλλά το επαύξησε, το τροποποίησε, το έκαμε ευρύτερα γνωστό και όταν μετά τον θάνατο του Νικ.*

Πολίτη ανέλαβε την ευθύνη της έκδοσης του περιοδικού «Λαογραφία», οργάνωσε από τη θέση αυτή τις λαογραφικές Μελέτες στην Ελλάδα, διατυπώνοντας νέες αντιλήψεις για επιστημονικούς σκοπούς...».

Α) Η συγγραφική δραστηριότητα του Στ. Κυριακίδη περί την Λαογραφία αρχίζει όταν ακόμη ήταν φοιτητής με 4 μικρές συλλογές που δημοσιεύθηκαν το έτος 1910 στον Α' τόμο του Δελτίου της Λαογραφικής Εταιρείας, και τιτλοφορούνται: «*Άσματα δημοτικά Γκιουμουλτζίνας της Θράκης. Τα κατά γάμον έθιμα εν Γκιουμουλτζίνη – 87 δεισιδαίμονες συνήθειαι εκ Γκιουμουλτζίνης – και Παράδοσις διά τον Άγιον Κωνσταντίνον*».

Τα κλασσικά επιστημονικά λαογραφικά συγγράμματά του είναι:

- 1) Αι γυναίκες εις την Λαογραφίαν (Η λαϊκή ποιήτρια, η παραμυθού, η μάγισσα), (1920),
- 2) Τα παιδιά του Δεκαπεντασύλλαβου στίχου (1923),
- 3) Αι ιστορικά αρχαί της δημόδους ποιήσεως (1934).

Β) Οι επιστημονικές μονογραφίες του είναι:

- 1) Θυσία Ελάφου εν τη παραδόσει και τοις νεοελληνικοίς συναξαρίοις,
- 2) Ο Διγενής κι ο Κάβουρας,
- 3) Άσματα και Αινίγματα,
- 4) Ο Ιωάννης Χρυσόστομος ως Λαογράφος.

Πολλά βέβαια είναι και τα δημοσιεύματά του με λαογραφικό περιεχόμενο, τα οποία περιλαμβάνονται στη Μεγάλη Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια και στο Εγκυκλοπαιδικό Λεξικό Ελευθερουδάκη.

Γ) Τα ιστορικά Μελετήματά του είναι τα κάτωθι:

- 1) Η Δυτική Θράκη και οι Βούλγαροι (1919),
- 2) Ο Μακεδονικός Ελληνισμός και ο νεώτερος (1926) και μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο,
- 3) Ο Ελληνικός Ζωτικός χώρος από της Αρχαιότητας μέχρι σήμερα (1945),
- 4) Η Θράκη κατά τους Βυζαντινούς χρόνους (1946),
- 5) Βούλγαροι και Σλαύοι εις την Ελληνικήν Ιστορίαν (1946),
- 6) Τα Βόρεια εθνολογικά όρια του Ελληνισμού (1947),
- 7) Σύντομος Επισκόπησις της Ιστορίας του Μακεδονικού Αγώνος, ΙΜΧΑ (1962).

Δ) Οι 7 Βυζαντινές Μελέτες του βραβεύθηκαν από την Ακαδημία των Αθηνών και δύο εξ αυτών αφορούν την Θράκη, ήτοι η IV ή το Βολερόν (1939) και η VII ή ο Μομτζίλος και το κράτος του, κ.ά.

Ε) Μελέτες με ποικίλα θρακικά θέματα είναι τα όσα γράφει για την Μπλούστρα της Εάνθης, το βυζαντινό Πολύστυλο, για το Παπίκιο Όρος. Μεταφράζει το κείμενο του Γάλλου περιηγητή Robert De Dreux στη Θράκη το έτος 1666. Πολύ αξιόλογες είναι και οι δύο διαλέξεις του με θέμα: 1) Ο Ελληνισμός των συγχρόνων Θρακών (1958), 2) Αι πόλεις Εάνθη και Κομοτηνή (1960) κ.ά.

Στ) Τα Φιλολογικά Μελετήματά του είναι:

- 1) Η Ελληνική Παιδεία και ο Χριστιανισμός
- 2) Παρατηρήσεις εις την Ομηρικήν Νεκύϊαν
- 3) Ομηρικά και Ησιόδεια
- 4) Επίκαιρα Διδάγματα των Πολιτικών του Αριστοτέλους, ΕΜΣ (1947) κ.ά.

Z) Βιβλιοκρισίες:

Πολλά κείμενά του αποτελούν περισπούδαστες βιβλιοκρισίες των επιστημονικών έργων των ημετέρων και των ξένων, όπως π.χ. του Αυγ. Χάιζεμπεργ, του Norwin William κ.ά. Τα περί βιβλιοκρισιών κείμενά του ανέρχονται στα 250.

Άξιο ιδιαίτερας μνείας είναι το γεγονός ότι το 2009 ο Σουλούκος – Σωτήριος Χαραλάμπους κατηγοριοποίησε και ταξινόμησε το υλικό εκ του αρχείου του Στίλπωνος Κυριακίδη που διασώζεται στο Λαογραφικό Μουσείο και Αρχείο της Φιλοσοφικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Το όλο επιστημονικό έργο του Στίλπωνος Κυριακίδη αναγνωρίσθηκε από την Ακαδημία των Αθηνών, η οποία εβράβευσε τις Βυζαντινές Μελέτες του και η Ακαδημία του Όσλο τον ανακήρυξε Αντεπιστέλλον Μέλος της. Η Λαογραφική Εταιρεία του Λονδίνου και πλείστα όσα ανώτερα και ανώτατα επιστημονικά και πνευματικά ιδρύματα τον έχουν εκλέξει ή ανακηρύξει ως «Εταίρο» τους. Το Πανεπιστήμιο της Θεσσαλονίκης εόρτασε και ετίμησε με λαμπρές εκδηλώσεις την συμπλήρωση της εικοσιπεντετηρίδος από της καθηγεσίας του (1926-1951). Ανάλογες τιμητικές εκδηλώσεις οργάνωσε και η Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών, η οποία εξέδωσε και τιμητικό τόμο 736 σελίδων στον οποίο περιλαμβάνονται 38 μελέτες ελλήνων πανεπιστημιακών καθηγητών και ακαδημαϊκών και 19 επιφανών Ευρωπαίων λογίων.

Ο Στίλπων Κυριακίδης εκοιμήθη την 18^η Μαρτίου του 1964 και η εξόδιος ακολουθία τελέσθηκε την 19^η Μαρτίου στον Ιερό Ναό της Του Θεού Σοφίας. Στη Θεσσαλονίκη και στην Κομοτηνή υπάρχουν οδοί με το όνομά του, ενώ στην πόλη της Κομοτηνής υπάρχει και η προτομή του. Στον δε 35^ο τόμο του «Αρχείου Θρακικού Λαογραφικού και Γλωσσικού Θησαυρού», ο Γ. Μαμέλης τιμώντας τον Μεγάλο Θράκα Επιστήμονα καταθέτει με την εμπνευσμένη γραφή του, αφιερωματικό κείμενο, υπό τον τίτλο: **«Στίλπων Κυριακίδης, ο Θραξ και το πνευματικόν του μνημόσυνον»**. Αυτή λοιπόν η γραφή είναι το **«ελάχιστον πνευματικόν αντίδωρον»**, η **«πνευματική αντιπελάργηση»** δι' όλα όσα προσήνεγκε στη Θράκη, την Ελλάδα, την επιστήμη, το ρωμαίικο Γένος. **Ο Στίλπων Κυριακίδης ζει και εμπνέει τους επιγενομένους Θράκες με το όλο επιστημονικό-πνευματικό έργο του, αν και πολλοί από τους ομοπατριδές του Κομοτηναίους τον ελησμόνησαν...**